

LEIRFJORD KOMMUNE
SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Grete Nygård
Arkivsaksnr.: 11/1459-2

Arkiv: 026
Klageadgang: Nei

UTREDNING AV ALTERNATIVE KOMMUNESTRUKTURMODELLER I REGIONEN

Rådmannens innstilling:

::: &&& Sett inn innstillingen under denne linja &&& ↓

1. Helgeland Regionråd tar initiativ til å få utredet økonomiske og tjenestemessige konsekvenser av alternative kommunestrukturløsninger i regionen.
2. Det oppnevnes en styringsgruppe for prosjektet som består av ordførerne i de deltakende kommunene.
3. Det opprettes en arbeidsgruppe som skal lede arbeidet med utredningen som skal bestå av rådmennene i de deltakende kommunene.
4. Prosjektet søkes fullfinansiert gjennom støtte fra Kommunal- og regionaldepartementet
5. Den enkelte kommune oppfordres til å ta stilling til deltakelse i prosjektet innen 1.2.2012.

Vedtaket fattes med hjemmel i KL §13 (hasteparagrafen).

::: &&& Sett inn innstillingen over denne linja &&& ↑

... &&& Sett inn saksutredningen under denne linja &&& ↓

Saksutredning:

Helgeland Regionråd har i møte 1. desember 2011, sak 71/11, behandlet sak om utredning av alternative kommunestrukturmodeller i regionen.

Saksframlegget er utredet av daglig leder for Helgeland Regionråd.

Saken legges fram for politisk behandling og rådmannens innstilling er sammenfallende med vedtak i regionrådet. Med bakgrunn i at det ikke er ordinært kommunestyremøte før 6. mars 2012, foreslår rådmannen at vedtak fattes av formannskapet med hjemmel i KL §13 (hasteparagrafen).

Kommunestrukturdebatten dukker opp i svært mange sammenhenger. Ofte gjennomføres diskusjoner uten at det foreligger kunnskap om muligheter og konsekvenser. Basisen blir ofte følelser rundt kommestruktur.

Sentrale politikere løfter stadig denne debatten. Det er tydelig at denne saken kommer innover oss med full tyngde de nærmeste årene. Opposisjonen ønsker en tilnærming der framtidig kommunestruktur skal styres gjennom mer eller mindre sentrale utredninger og vedtak mens sittende regjering ønsker å tilrettelegge for frivillige løsninger.

Det synes imidlertid å være bred politisk enighet om at en ønsker en ny kommunestruktur i Norge , spørsmålet er bare hvilken tilnærming en skal ha til løsningen. Det går imidlertid mot en stadig bedre tilrettelegging for kommunesammenslåinger.

Regjeringen uttaler i kommuneproposisjonen for 2012 følgende til spørsmålet:

”Det er et sentralt prinsipp for regjeringen at kommunesammenslåinger skal være basert på frivillighet. Utgangspunktet for endringer i kommunestrukturen må være at innbyggerne og lokalpolitikere selv mener at sammenslåing vil bedre tjenestetilbudet og gjøre kommunen til et bedre sted å bo.

Våren 2010 økte støtten til kommuner som har vedtatt å slå seg sammen. Nå dekkes alle engangskostnadene som departementet vurderer som nødvendige for å få etablert en ny kommune. Tidligere har staten dekket mellom 40 og 60 pst. av slike ekstrakostnader. Departementet kan også gi støtte til utredning av konsekvenser av sammenslåing, samt støtte på inntil 100 000 kroner per kommune til informasjon og innbyggerhøringer før vedtak om sammenslåing.

Inndelingstilskuddet i inntektssystemet er en kompensasjonsordning til sammenslåtte kommuner for reduksjon i rammetilskuddet som følge av kommunesammenslåinger. Inndelingstilskuddet gis i dag totalt i 15 år, der de siste 5 årene er en nedtrapping. Kommunal- og regionaldepartementet foreslår å utvide perioden for inndelingstilskudd til 20 år, der de siste 5 årene er en nedtrapping.

Det vil uavhengig av kommunestruktur være behov for interkommunalt samarbeid. Utfordringen for mange kommuner, både store og små, er å tiltrekke seg arbeidskraft med spisskompetanse på ulike fagområder. Interkommunalt samarbeid vil kunne gjøre dette enklere. Det er nå etablert et regelverk som gjør at kommunene kan samarbeide om alle typer oppgaver. Departementet er i ferd med å ferdigstille en veileder om interkommunalt samarbeid der hovedvekten er lagt på vertskommunemodellen og hvilke muligheter som ligger i den. Det tas videre sikte på å fremme en lovproposisjon om lovfesting av en samkommunemodell.”

Kommuner under 3000 innbyggere opplever et stadig sterkere press i økonomien. Det nye inntektssystemet som kom på plass for to år siden gjør småkommunene til tapere med det resultat at disse kommunene sliter med å holde et forsvarlig tjenestenivå og en tilstrekkelig bredde i tilbudet. Kommunene med størrelse 10-25000 innbyggere blir vinnere etter det nye inntektssystemet. Det må stilles spørsmål om dette er en bevisst styring.

Staten overfører stadig større oppgaver til kommunene. Små kommunene har ikke muligheter for å løse disse gjennom egen organisasjon og søker i økende grad interkommunale løsninger. Vi har i HALD- området etablert mange interkommunale ordninger de siste årene. Erfaringene med disse ordningene er at de blir mer og mer vanskelig å håndtere og en flytter i praksis styringen til i hovedsak de største kommunene. Større og større andel av småkommunenes budsjetter blir styrt av de interkommunale ordningenes kostnadsutvikling. Dermed overføres både den administrative styringen og mer og mer den politiske styringen ut av kommunen. Kompetansetillinger og ressurspersoner forsvinner fra kommunen. Det blir krevende for de få som blir igjen å ivareta kommunens styring på en forsvarlig måte. Utviklingen fører til en økonomisk og kompetansemessig utarming av småkommunene. Små- kommunene har allikevel sjelden noe valg.

Vi står derfor over to valg. Enten må rammevilkårene for småkommunene bedres eller så med det gjøres vurderinger av alternative modeller. Bedring av rammevilkårene må være en kontinuerlig prosess.

For å kunne gjøre gode vurderinger må det tilrettelegges slik at alle konsekvenser med alternative modeller blir vurdert. Dette gjelder først og fremst økonomiske konsekvenser og konsekvenser for tjenestetilbudet for innbyggerne. Dette er meget krevende utredninger. Det er imidlertid viktig å ha en lokal tilnærming. Det er en stor fare for at en utredning gjort av sentrale myndigheter ikke vil klare å fange opp alle viktige lokale utfordringer.

En slik utredning må ikke oppfattes som en forløper for en eventuell kommunesammenslåing. Det kan like gjerne være et saklig grunnlag for stå mot en sentralt press for å gjennomføre uheldige løsninger.

Så lenge Regjeringen legger opp til en finansiering av slike utredninger synes det åpenbart at en slik utredning bør gjennomføres. Hvis den sentrale politikken legges om, kan slike muligheter forsvinne.

En eventuell kommunesammenslåing er en omfattende operasjon. Det er derfor viktig å gjøre de riktige valgene på framtidig bærekraftige løsninger i en operasjon.

Samarbeidet innenfor HALD har lang tradisjon. Dette bør derfor utgjøre et alternativ. Stadig flere samarbeidsløsninger involverer også Vefsn, Træna og Rødøy. Det bør derfor også utredes et alternativ som tar med disse kommunene hvis de selv ønsker det. Vefsn bør også vurdere om de vil trekke sine naboer i øst inn i en slik utredning.

Siden dette etter hvert omfatter hele regionen finner jeg det riktig at regionrådet står bak og eier prosjektet. Det bør videre etableres en trygg og solid styring av prosjektet. Jeg finner det riktig at ordførerne i de involverte kommunene utgjør en styringsgruppe mens rådmennene danner en arbeidsgruppe der de kan spille på sine fagfolk i sine staber. Det vil også være aktuelt å leie inn kompetanse for å få noen gode og objektive vurderinger utenfra. Slik kompetanse finnes tilgjengelig i Nordland.

Jeg forutsetter at prosjektet fullfinansieres av Kommunal- og regionaldepartementet.

Ut fra dette vil jeg invitere styret til å ta stilling til om regionrådet skal stå bak et slikt prosjekt med den foreslåtte styringsmodellen.

Deretter må hver kommune selv ta stilling til om de vil delta i utredningen i en eller flere modeller.

Målet med prosjektet er å få best mulig fakta på bordet om problemstillingen.

Prosjektet skal ikke ta stilling strukturløsninger. Det er opp til hver kommune hvordan en vil bruke dette materialet. Det kan være prosesser i egen kommune med folkehøringer og politiske prosesser i egen kommune eller flere kommuner sammen.

Det antas at prosjektet vil kreve 1-2 år utredning.

... &&& Sett inn saksutredningen over denne linja &&& ↑